

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของเศรษฐกิจและสังคมอันมาจากการเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ และพัฒนาตนเพื่อให้ทันกับการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ทำให้คนไทยต้องแข่งขัน ถ้าวัตถุนิยม มีการเอาใจเอาเปรียบ ละเว้นระเบียบวินัย ไร้ความรับผิดชอบ ขาดการพัฒนา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดการไร้ความสมดุลของทางจิตใจและวัตถุ ขาดความความสำนึกต่อส่วนรวม เห็นจากพฤติกรรมที่ยึดตนเองเป็นหลัก ไม่ใส่ใจต่อส่วนรวม ทำให้มีพฤติกรรมแสดงถึงรับรู้สิ่งของที่เป็นสาธารณชนนั้น เป็นทรัพย์สินของราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ทุกคนสามารถใช้ร่วมกันหรือได้รับประโยชน์ร่วมกัน แต่ไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล แต่ต้องเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาครัฐหรือข้าราชการต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดีเท่านั้น ทำให้คนทั่วไปไม่สนใจหรือละเลยที่จะดูแลรักษา สภาพให้คงอยู่ จากสภาพปัญหาของส่วนรวมดังกล่าว จึงเป็นการเรียกร้องให้มีการปลูกฝังจิตสาธารณะในสังคม โดยเฉพาะการจัดการศึกษาของชาติสำหรับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณธรรม และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี หากการศึกษามุ่งแต่พัฒนาคนทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อใด ๆ ต่อสังคมส่วนรวมได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กำหนดการศึกษาของชาติในมาตรฐานที่ 1 ซึ่งระบุถึง จิตสาธารณะไว้ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมือง และพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ มีความรู้ ทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสาธารณะที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนรวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ของโรงเรียน สังคม ส่วนรวม และประเทศชาติ ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาจึงกำหนดไว้ในมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะที่เห็นแก่ประโยชน์และทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม และประเทศชาติ

จิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เป็นการรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระ เข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกยึดมั่นในระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีสมดุลกับธรรมชาติ โดยปัจจุบันการพัฒนาจิตสาธารณะมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ในสังคมภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง (กุลทิพย์ ศาสตราวุฒิจิ, 2551) จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบต่อที่เกิดขึ้นภายใน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม

เป็นการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี จิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่ต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้ การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน หากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้น จะมีผลกระทบอย่างมากมาย เช่น ทำให้เดือดร้อนต่อตนเอง และผู้อื่น เกิดการขัดแย้ง แบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ตัว เบียดเบียนสมบัติของผู้อื่นมาเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพขององค์กร ลดลง ทำให้ชุมชนเกิดการอ่อนแอเกิดอาชญากรรมในชุมชน ขาดศูนย์รวมของจิตใจ ขาดพลังในสังคม และส่งผลทำให้ประเทศชาติเกิดปัญหาในที่สุด การสร้างให้คนมีจิตสาธารณะ เป็นการรับผิดชอบต่อตนเองโดยพื้นฐานที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นการปลูกฝังจิตสาธารณะจะทำให้คนมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการใช้สมบัติส่วนรวมอย่างมีคุณค่า รู้จักแบ่งปันแก่ผู้อื่น และจะส่งเสริมให้คนเกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (นวรินทร์ ตาก่อนทอง, 2557)

ในการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกจิตสาธารณะนั้น สถาบันการศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับผู้เรียน โดยครูจะเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกองค์ความรู้ด้านจิตสาธารณะ จึงเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรจะมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาครูเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ออกมาเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ มีความคิดริเริ่ม ลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติ และหาข้อสรุป รวมทั้งรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัยไปพร้อมๆกัน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกระบบและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังหรือเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมด้านต่างๆ แก่ผู้เรียนผ่านการเรียนการสอน จิตสาธารณะ เป็นเรื่องหนึ่งที่บรรจุอยู่ในวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นในการถ่ายทอดความรู้ นอกจากที่ครูจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะแล้ว ครูก็จะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะผ่านกิจกรรมการเรียนในวิชาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย โดยในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตพิสัย ครูจะต้องมีทักษะการสอนในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ที่ผ่านมามีปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ครูไม่มีทักษะการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางจิตพิสัย ทำให้ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะเท่าที่ควร ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรพัฒนาครูให้มีวิธีสอนที่สามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างจิตสาธารณะที่ดีได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ครูที่เข้าอบรมมีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดการเรียน การสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยมุ่งหวังว่าเมื่อครูได้รับการอบรมแล้ว จะมีแนวทางการจัดการ เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้านจิตสาธารณะและสามารถปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับ ครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิต สาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรีที่ปฏิบัติการสอน ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 118 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน ที่ปฏิบัติการสอนใน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 118 คน

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรม และความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง จิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ทำการวิจัยได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ทำการวิจัยคือ เดือน กรกฎาคม 2559 - มีนาคม 2560

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ความปรารถนาในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญของของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่อบรมหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

4.2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

4.3 ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม หมายถึง การเปรียบเทียบความรู้ของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่เข้าอบรม โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ก่อนการอบรมและหลังการอบรมเรื่องจิตสาธารณะสำหรับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี

4.4 ความคิดเห็น หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูคน. เรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

4.5 ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง ครูอาสาสมัครที่ทำหน้าที่สอนในศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้หลักสูตรฝึกอบรมสำหรับครูอาสาสมัครการศึกษาออกระบบ จังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้จริง และจะช่วยพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

5.2 สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้สำหรับในการฝึกอบรมครูอาสาสมัครการศึกษาออกระบบในพื้นที่อื่นๆได้

5.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยแก่ผู้เรียนในเรื่องอื่นๆได้